

KATI PITKÄNEN

Jouko Taskinen

– Vapaa-ajan asukkaiden puolestapuhuja

Vuoden 2013 mökkiläiseksi valittu vantaalainen Jouko Taskinen on toiminut jo toistakymmentä vuotta mökkikansan hyväksi muun muassa Suomen Omakotiliitossa, Vapaa-ajan asukkaiden liitossa sekä Jaalan ja Kouvolan seudun vapaa-ajan asukasyhdistyksissä. Paikallisten ja valtakunnallisten luottamustehtävien ohella Taskinen on osallistunut aktiivisesti vapaa-ajan asumisesta käytävään julkiseen keskusteluun ja toiminut maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) teemaverkostoissa. Millaisia näkemyksiä tällä pitkänlinjan mökki- ja maaseutuaktiivilla on vapaa-ajan asumisen merkityksestä ja vapaa-ajan asukkaiden vaikutusmahdollisuuksista suomalaisella maaseudulla? Entä millaisen viestin hän haluaa jättää mökkitutkijoille?

Taskisen kiinnostus vapaa-ajan asukkaiden etujen ajamiseen on rakentunut oman mökkeilyhistorian kautta. Käytössä on kaksi mökkiä: vaimon kanssa 25 vuotta sitten Kouvolan Jaalaan rakennettu vapaa-ajan asunto sekä Asikkalasta peritty mummonmökki. Molempia käytetään ahkerasti: ”Työelämässä ollessamme kävimme mökeillä talvella noin kerran kuukaudessa ja tietysti kesälomat olimme vuoronperään Jaalassa ja Asikkalassa. Nyt olemme jo molemmat eläkkeellä ja mökkiaikaa tulee vietettyä useita kuukausia

Vuoden
Mökkiläinen
2013

kuva Ari Korkala

vuodessa.” Mökkeilijöiden puolestapuhujaksi Taskinen ajautui kuitenkin sattumalta: ”Menin erään kerran Suomen Omakotiliiton toimistolle ja siellä oli koolla vapaa-ajan asukkaita. Käytin puheenvuoron ja niin jouduin vapaa-ajan asukkaiden yhdistyksen hallitukseen ja varapuheenjohtajaksi.”

Maaseudun piristysruiske

Taskinen näkee vapaa-ajan asumisen merkittävänä piristysruiskeena maaseudulle. Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2011 teettämän selvityksen mukaan vapaa-ajan asumiseen liittyviin toimintoihin käytetään vuosittain yhteensä 7,4 miljardia euroa. Jos tästä rahamäärästä edes puolet käytetään mökkikunnassa, on vaikutus paikallistalouteen merkittävä. ”Monen pienehkön mökkikunnan pääelinkeinoksi voi jo nyt sanoa mökkeilyn palvelun”, kiteyttää Taskinen.

Vapaa-ajan asunnon omistajien keski-ikä on 61 vuotta, joten palvelutarve tulee tulevaisuudessa kasvamaan esimerkiksi rakennusten, mökkipihojen ja yksityisteiden ylläpidon osalta. ”Ammattimiehiä ja mökkitalkkareita siis tarvitaan ja tietysti terveys- ja pelastuspalvelut on oltava kunnossa. Kaupalliset ja kunnan palvelut tulisi olla kohtuumatkan päässä ja aukioloaikojen myös mökkiläisille sopivia”, kuvaillee Taskinen mökkiläisten palvelutarpeita. Rahavirtojen ohella Taskinen korostaa myös mökkeilijöiden merkittäviä sosiaalisia vaikutuksia, esimerkiksi erilaisten tapahtumien ja kehittämishankkeiden osallistujina ja aktiivisina toimijoina.

Mökkeilyn negatiivisena puolena nostetaan usein esille sen ympäristölle aiheuttamat vaikutukset. Taskinen myöntää niitäkin toki olevan, mutta korostaa perinteisen mökkeilijän pyrkivän elämään luonnon kanssa sopusoinnussa eräänlaisessa keräilytaloudessa: ”Polttopuut tehdään omaa tonttia ja mökkitietä siistimällä tai ostetaan lähimetsäomistajalta. Marjat ja sienet kerätään lähimetsistä ja kalat järvestä. Ei ole järkevää tuhota lähiluontoa, jonne on tullut hakemaan terveyttä ja sielunrauhaa.” Myös mökkimatkaan liittyviä ympäristövaikutuksia tulisi hänen mukaansa suhteuttaa siihen, että mökkeilijät vastaavasti käyttävät autoa muihin matkoihin vähemmän ja lentävät aurinkorannoille muita kotitalouksia harvemmin.

Vapaa-ajan asukkaiden vaikutusmahdollisuudet

Vapaa-ajan asumisen merkitys maaseudun hyvinvoinnille on enenevässä määrin huomioitu niin kuntasektorilla kuin valtakunnallisesti. Samalla on syntynyt tarve parantaa vapaa-ajan asukkaiden mahdollisuuksia osallistua mökkikuntien päätöksentekoon. Ratkaisuna on nähty mökkiläistoimikuntien tai -yhdistysten perustaminen. Taskisella on pitkä kokemus vapaa-ajan asukkaiden etuja ajavasta yhdistystoiminnasta. Hän oli perustamassa 12 vuotta sitten Jaalan kesäasukasyhdistys ry:tä, joka on sittemmin laajentunut Kouvolan vapaa-ajan asukkaat ry:ksi, sekä valtakunnallista mökkiläisyhdistysten kattojärjestöä Vapaa-ajan asukkaiden liitto ry:tä (VAAL). Taskisen mukaan vapaa-ajan asukkaiden yhdistystoiminnan rakenne on kunnossa, mutta paikallisia yhdistyksiä on toistaiseksi syntynyt valitettavan vähän. Taskinen onkin huolissaan tilanteesta ja kaipaisi enemmän lobbausta mökkiläisten puolesta: ”sellainen porukka, joka ei aja omia etujaan, tulee toisten, aktiivisempien intressiryhmien tallomaksi”.

Yksi mökkiläisten asemaa entisestään huonontava tekijä ovat kuntaliitokset. Taskisen mukaan kunnat huomioivat vapaa-ajan asukkaiden näkemykset varsin vaihtelevasti. ”Pienissä kunnissa, joissa on oivallettu, että vapaa-ajan asukkaiden palvelu on lähes pääelinkeino, suhtautuminen on suopeaa ja toivomuksia kuunnellaan. Suurissa kaupungeissa, joista eräät ovat myös suurimpia mökkikuntia, ei yhteistyö pelaa läheskään yhtä hyvin.” Osallistumismuodoissa Taskinen näkee vielä paljon kehitettävää. Esimerkiksi kuntien lautakuntajärjestelmä ei hänen mukaansa toimi riittävän hyvin vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta, eikä johtavilla kuntapäätäjillä riitä välttämättä kiinnostusta vapaa-ajan asukkaiden asioille. Muutaman kerran vuodessa kokoontuvat toimikunnat eivät Taskisen mukaan yksinään riitä huolehtimaan mökkiläisten eduista: ”Se, että pari kolme kertaa vuodessa istutaan kokouksessa ja esitykset sitten hukkuvat byrokraatiaan, ei paljon innosta.”

Palveluita ja infrastruktuuria

Valtakunnallisesti tarkasteltuna vapaa-ajan asukkaita eniten huolettavat asiat Taskinen tiivistää neljään kohtaan. Ensimmäisenä epäkohtana nostetaan usein esille kiinteistövero, joka voi olla kunnasta riippuen moninkertainen vakituisiin asuntoihin verrattuna. Kiinteistöveroihin on myös kaavailtu korotuksia, jotka voivat kohdistua raskaasti myös vapaa-ajan asuntoihin. Tällainen yliverotus tuntuu mökinomistajista kohtuuttomalta. Toisena vapaa-ajan asukkaita huolettavana teemana Taskinen nostaa esille terveyspalvelut. Mökinomistajien keski-ään ja vapaa-ajan asunnoilla vietetyn ajan jatkuvasti lisääntyessä, terveyspalveluiden saatavuus on niin ikään yhä merkittävämpää. Jo nyt vapaa-ajan asukkaille on epäselvää millaisiin terveyspalveluihin he ovat akuutin hoidon ohella oikeutettuja ja sote-uudistus ei välttämättä tilannetta paranna. Vaikuttaa siltä, ettei mökkiläisiä ole juuri noteerattu uudistuskaavailuissa.

Kolmanneksi esille nousevat usein yksityisteiden ylläpitoon liittyvät kysymykset. Maaseudun tyhjentyksen myötä alemman tieverkon ylläpidosta yhä suurempi vastuu on jäänyt vapaa-ajan asukkaille, eikä tienpitoon ole tarjolla tukea tieavustusten perustuessa vakituisen asutuksen määrään. Tieverkkojen ohella vapaa-ajan asukkaita askarruttaa myös tietoliikenne. Neljäntenä teemana Taskinen nostaa esille laajakaistayhteyksien toimivuuden. Lupauksista ja juhlapuheista huolimatta laajakaistayhteyksien rakentaminen harvaanasutulle maaseudulle on edennyt kangerrellen. Toimivat tietoliikenneyhteydet ovat merkittävässä asemassa kun pyritään lisäämään vapaa-ajan asukkaiden oleskeluaikoja mökkipaikkakunnalla.

Näiden teemojen ohella vapaa-ajan asukkaita eri puolilla maata askarruttavat myös jätevesien käsittelyyn liittyvät käytännöt ja säädökset, jätehuolto, julkisten ja lähipalveluiden saatavuus, erilaiset kunnalliset luvat ja maksut sekä vesistöjen suojeleluun ja maisemanhoitoon liittyvät kysymykset. Toisin sanoen, mökkiläisiä askarruttavat etenkin palveluiden saatavuuteen ja infrastruktuuriin liittyvät kysymykset, joihin vastaamisessa keskeisessä asemassa ovat nimenomaan kunnat. Taskisen mukaan mökkiläisten toiveiden huomioonottaminen kunnissa on useimmiten myös kuntalaisten etu.

Mökkeily on suomalaisten geneeissä

Suomessa oli vuoden 2013 lopussa Tilastokeskuksen mukaan noin 499 000 vapaa-ajan asuntoa ja jopa kahden kolmesta suomalaisista on arvioitu mökkeilevän säännöllisesti. Luvut ovat maailman mittakaavassakin korkeita. Taskinen luottaa mökkeilyn vetovoiman säilyvän tulevaisuudessa: ”Mökkeily on suomalaisten geneeissä, se tulee kyllä säilymään, mutta toki muuttuu ajassa.” Mökkeilyssä käynnissä olevista muutoksista maininnan arvoinen on erityisesti vapaa-ajan asuntojen koon ja varustetaso kasvu. Taskinen on itse havainnut, että uudet mökit ovat suurempia ja varustetasoltaan omakotitalojen luokkaa ja myös vanhoja mökkejä laajennetaan ja niiden varustetasoa nostetaan. Muutokset ovat saaneetkin Taskisen pohtimaan, mitä vaatimattomille vapaa-ajan asunnoille tapahtuu, kelpaavatko ne jatkossa kenellekään. Aivan oma kysymyksensä on myös tulevien sukupolvien suhde mökkeilyyn. ”Kiinnostaako tulevia sukupolvia enemmän mökkikylämäinen vapaa-ajan asuminen, jossa on meininkiä, vai kelpaako iän karttuesa vanhemmilta perinnöksi saatu, syrjässä oleva vaatimaton mökki?”

Mökkitutkijoille Taskisella on esittää montakin tärkeää tutkimusaihetta. Yksi kiinnostava kysymys hänen mielestään olisi esimerkiksi, mitä vaatimattomille ja syrjässä sijaitseville mökeille tapahtuu mökinomistajasukupolvien vaihtuessa ja millaisiksi tulevien sukupolvien mökkeily muodostuu. Myös mökkeilyn todellisista ympäristövaikutuksista olisi hänen mielestään hyvä saada tutkittua tietoa, eikä vain ennakkoluuloihin pohjautuvia oletuksia. Tärkeimpänä viestinä tutkijoille Taskinen jättää palveluiden järjestämiseen ja infrastruktuuriin liittyvät kysymykset. Miten laajakaista saadaan toimimaan myös haja-asutusalueille, miten yksityisteiden ylläpito turvataan ja mikä on sote-uudistuksen vaikutus vapaa-ajan asukkaiden terveyspalveluiden käyttömahdollisuuksiin? Entä miten mahdollinen kiinteistöveron nosto vaikuttaisi mökkeilyn suosioon tulevaisuudessa?